TWEE „AANSPRAKEN” VAN DEN GOUVERNEUR-
GENERAAL A. KIKKERT IN 1816

MEDEGEDEELD

DOOR

W. M. HOYER

(met een inleiding over „politie” en justitie van Mr. B. de Gaay
Fortman)

Onder „politie” is hier te verstaan niet wat men daaronder thans pleegt te begrijpen, het voorportaal van de „justitie”, maar naar den ouden trant „bestuur”, zooals het woord nog voortleeft in de raden van politie, die elk der eilanden buiten Curaçao kent. Thans is de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht ten aanzien van het civiel bestuur, van de administratieve of politieke macht, een der grondpeilers voor een deugdelijke rechtspraak. Vroeger was dat anders, ook in Curaçao. Het tijdvak van de Engelsche tusschenbesturen (1800—1803 en 1807—1816) is nog niet bestudeerd, maar een enkele uitlating schijnt erop te wijzen, dat zij de in 1816 definitief aanvaarde scheiding het eerst gewild hebben. In mr. Bylsma's toelichting van de archieven van directeur (commissarissen) en raden tot 1804 (*Het oud-archief van Curaçao en onderhoorige eilanden Bonaire en Aruba*, bladz. 3 der afzonderlijke uitgave) leest men over het college van politie, civiele en crimineele justitie: „Na de verovering van Curaçao door de Engelschen op 11 September 1800 lieten deze het college bestaan als lichaam van civiel bestuur”. Toch loopt in deze inventaris de „Gerechtsrol en sententiën van Directeur (Commissarissen) en Raden met processtukken; akten van revisie en van eedsaflegging op vonnissen” door tot 1803 en de „Minuutnotulen van Raden-Commissarissen tot het houden der dingtalen” tot 1801.

Toen in 1804 eindelijk de nieuwe gouverneur kwam, lag een uitdrukkelijke scheiding der beide machten, de administratieve en de rechterlijke, in de bedoeling. Bylsma (bladz. 14) deelt mee,

dat Mr. P. J. Changuion de „Politieke Raad” provisioneel aanwees als college voor de civiele en crimineele justitie, „totdat door de aankomst van een vice-president de instelling van den afzonderlijken „Raad van Justitie” zou mogelijk zijn. Inmiddels werd van de dubbele taak van dezen „politieken raad” gescheiden aantekening gehouden. Op een vice-president werd gewacht, want de gouverneur zou toch voorzitter zijn maar zonder stem. 18 December 1806 eerst kon de gouverneur tot de installatie van een raad van civiele en crimineele justitie volgens dit voorschrift overgaan.

Of deze installatie heeft plaats gehad, wordt twijfelachtig, als men bij Euwens, „Het Engelsche bewind op Curaçao in 1807” (D. W. I. G. 6de jg. blz. 577) leest, dat, toen 24 dagen na dien 18den December de Engelschen weer heer en meester op het eiland waren geworden, den leden „van den vorigen Raad van Politie *en provisioneel van Justitie*” gevraagd werd, of zij de hun aangeboden waardigheid van leden van den nieuwen Raad van politie wilden aanvaarden. En Bylsma zelf laat op zijn mededeeling, dat onder de Engelschen beide colleges aanvankelijk bleven bestaan, volgen: „tot leden van dit tweede college (den Raad van civiele en crimineele justitie) benoemde de tijdelijke Luitenant-gouverneur de leden van het college van Commissarissen voor mindere questien”. Hieruit zou men toch afleiden, dat — er mag dan een installatie hebben plaats gehad op 18 December 1806 — voorloopig de leden van den Raad van politie met de rechtspraak waren belast gebleven, met als vice-president den bekenden Mr. P. B. van Starckenborgh (Euwens, *t.a.p.*, noot 1; zie ook blz. 578).

„Aanvankelijk” hielden de Engelschen beide colleges in stand. Euwens (*t.a.p.*, blz. 580) vermeldt, dat 8 Juni 1807 een nieuwe raad gevormd was, nadat de „justitie” weer met de „politie” vereenigd was, nl. weer een Raad van politie, civiele en crimineele justitie, die in beide functien zelfstandig optrad (Zie ook Bylsma, *t.a.p.*, blz. 14).

Eerst in 1816 kwam de definitieve scheiding. Het Regeerings-reglement laat geen reden tot twijfel. Den gouverneur-generaal werd het voorzitterschap in de beide rechterlijke colleges (den Raad van civiele en crimineele justitie en het College van commercie en zeezaken) uitdrukkelijk ontzegd. „De administratie der Justitie zal van die der Policie zijn afgescheiden”, bepaalde art. 44, en art. 51: „Geen politiek gezag zal zich met de administratie van de Justitie eenigszins mogen bemoeijen, veelmin derzelver loop stremmen, maar zal de Raad van allen invloed vrij

en onafhankelijk regt spreken, uit naam en vanwege den Koning, zooals dezelve in goede justitie zal oordeelen te behooren”.

En als aan den president en de leden van den Raad van Justitie de plicht wordt opgelegd den gouverneur-generaal „respect en eere” te bewijzen en daarin de overige ingezetenen voor te gaan (waartegenover de gouverneur-generaal „de eer en digniteit” van den raad van justitie moest ophouden), wordt daaraan toegevoegd: „hoezeer in hunnen post van allen politieken invloed onafhankelijk”. In dit verband mag ook nog genoemd het verbod van bloedverwantschap in den derden en van zwager-schap in den tweeden graad tusschen den president eenerzijds en den gouverneur-generaal en den raadfiskaal anderzijds (art. 49).

In zijn publicatie van 4 Maart 1816 herhaalde de gouverneur-generaal het nog eens: „Dat de administratie der Justitie van die van de Politie zal zijn gescheiden”.

De taak van den Raad van politie wordt in het Regeerings-reglement van 1815 omschreven als behandeling van de huis-houdelijke aangelegenheden van Curaçao „onder het oppergezag van den Gouverneur-Generaal”. Verder wordt uitdrukkelijk genoemd: de opperdirectie over kerken- en armen-, mitsgaders over alle andere publieke administratiën, over wezen, minder-jarigen en toezicht behoevende personen, over de politie, de gebouwen, wegen, straten, veren, publieke marktplaatsen en bank van leening; de prijszetting, ijk en manumissie van slaven was hem opgedragen, en voorts alles wat ter bevordering van goede orde, rust en welvaart zou kunnen strekken. Maar.... alle voorstellen zouden door den gouverneur-generaal worden gedaan, en geen lid had het recht een voordracht te doen buiten diens toestemming. Bij staking van stemmen besliste de gouverneur-generaal. Het is te begrijpen, dat deze laatste bij de installatie van dezen raad veel over zichzelf en zijn taak en weinig over die van den raad sprak.

Deze rede vindt men in *The Curaçao Gazette van 8 Mrt. 1816*. Zij luidt aldus:

„Edele Achtbare Heeren,

De menigvuldige rampen, welke Europa zints eene reeks van jaren getroffen hebben, zijn ook voor deze Colonie noodlottig geweest, daar dezelve langen tijd van alle betrekkingen met het moederland is verstoken gebleven.

De lieve vrede, na eenen in allen opzigte en zonder voorbeeld verschrikkelijken oorlog, eindelijk aan de wereld terug geschon-

ken, heeft ook deze Colonie weder vereenigd met het aanzienlijk Koninkrijk der Nederlanden, dat gelijk een Phenix uit de asche herrezen is: — dat land naauwlijks verlost van het ijzeren dwangjuk der Fransche overweldigers, heeft al aanstonds boven wenschen en verwachtingen haren vorigen bloei aanvankelijk zien herleven door eenen uitgebreiden Koophandel naar alle gewesten der wereld, en voorzeker zoude dit Eiland reeds vroeger in de onbeperkte voordelen van den handel met het Moederland gedeeld hebben. zoo niet hetzelfde eenen nieuwen en geweldigen, maar gelukkig afgeslagenen aanval van den snoodsten der tyrannen had moeten doorstaan.

Eindelijk is het gunstig tijdstip daargesteld geworden, dat ik de geëerbiedigde bevelen van onzen beminden Koning heb kunnen volbrengen, en herwaarts ben overgekomen, om deze Colonie van de grootmoedige Engelsche regering over te nemen en dezelve weder met het moederland te verenigen niet alleen, maar ook als Gouverneur dezelve voortaan in naam van den Koning der Nederlanden te helpen regeren.

De taak, aan mij opgelegd, is voor mij hoogst vereerend, maar ik gevoel ook, dat zij zwaar is, en de inspanning van alle mijne krachten en vermogens vordert, om ze met waardigheid en roem te kunnen volvoeren.

Met een Nederlandsch hart geboren, is er echter geene last zwaar genoeg om mij den moed te benemen, en het voorbeeld der oude Nederlanders, die door geene gevaren van onbekende zeeën afgeschrikt, in Asien, Africa en America uitgestrekte volkplantingen gevestigd, en onder eene geweldadige regering tot een hogen trap van welvaart opgevoed hebben, strekt mij tot een scherpen prikkel, om op gelijke wijze mijne beste pogingen aan te wenden tot den bloei en welvaart van dit aanzienlijk Eiland.

Ik ben in hetzelfde geen vreemdeling, vele jaren van mijn besten leeftijd heb ik hier met genoeg doorgebracht; ik heb hier mijne familie en mijne eigendommen; ik ben hier niet gekomen, om in hetzelfde schatten te vergaderen, met buit beladen tot mijn geboorteland terug te keren, neen! mijne reeds gevorderde jaren voorspellen mij, dat ik nimmer mijn vaderland weder zien, maar hier mijne dagen eindigen, hier mijne eeuwige rustplaats vinden zal.

Waarom zou ik mij dan behoeven te verrijken met de vruchten van het zweet en bloed der inwoonders? waarom zou ik dan mij hunne haat en verachting waardig maken, mijne eigene eer, die ik altijd onbevlekt gehandhaafd heb, bezwalken, en mijne gedachten voor volgende geslachten schandvlekken?

Neen! mijn geboorteland voor altijd vaarwel gezegd hebbende, erken ik dit Eiland voor mijn eigen vaderland, alle mijne zorgen zullen aan dit land gewijd zijn; mij met het brood mijns bescheiden deels vergenoegende, hoop ik hier met eere te leven, en, met de bewustheid van welgedaan te hebben, ten grave te dalen, om voor altijd te leven in de harten van dankbare nakomelingen.

Deze gevoelens zijn diep in mijn hart geprent — nooit was ik een veinsard. — Van kinderbeens af tot den zeedienst bestemd en mijnen besten leeftijd op den Oceaan hebbende doorgebracht, is het mij onmogelijk geweest van de golven of van de stormen vleijs-taal te leren; — de eer was steeds mijn compas, en de bevelen van mijne overheid de leidstarren, waarnaar ik mijnen koers rigtede.

Dan, Edele Achtbare Heeren! niet geheel aan mij alleen is deze zorg voor het welzijn van dit Eiland opgedragen; — ook gijlieden zijt door den Koning geroepen, om het zelve te helpen besturen, en ik heb geene reden om te twijvelen, of gij zult allen 'er de hoogste eer in stellen, om de ulieden opgelegde pligten met den meesten ijver te volbrengen.

Aan uwlieder hoofd geplaatst wil ik niet als bevelhebber slaafsch gehoorzaamheid vorderen, maar vriendelijke en vertrouwelijke medehulp verzoeken. Uw eigen belang is verbonden met de *welvaart van dit land*. Dit land, hoe verre ook van het moederland gescheiden, is een deel van het Nederlandsche rijk. De Monarch van dit rijk, is ook een zorgend vader, en bij dezen naam van vader hoort hij zich liever bij zijne onderdanen noemen, dan bij dien van Opperheer of Koning.

Vergeldt dan door trouwe en belanglooze pligtsbetrachting zijne zorgen, vervult zijne wenschen door den bloei van dit Eiland te vermeerderen, — dat eensgezindheid steeds de band blijve, die ulieden onderling verbindt, — dat wijsheid en voorzigtigheid bestendig uwe raadslagen regele, — dat het heil van allen als uwe hoogste wet beschouwd worde, en, gelijk, onder het Britsch bestuur de ingezetenen van deze Colonie zich den roem van hunne tijdelijke overheden hebben verworven, gijlieden ook onafgebroken de vererende goedkeuring van uwen monarch moogt wegdragen.

Ziet daar mijne wenschen; als uw landgenoot stel ik prijs op uwe vriendschap, en verzeker u dezelve van mijne zijde. Laat ons, onderling verenigd, geen anderen naijver hebben, dan alleen om op het getrouwst onze pligten te betrachten jegens het vaderland en den Koning”.

Sober was Kikkert ook in zijn toespraak tot den Raad van justitie. Hetzelfde blad deelt deze rede aldus mee:

„Edele Achtbare Heeren,

Onder de belangrijke voorschriften, welke het Zijne Majesteit behaagd heeft aan mij te geven, mag ik te regt tellen de eervolle last, om ulieden, Mijne Heeren! te installeren, als, van dit oogenblik af, zullende uitmaken den Raad van Justitie in deze aanzienlijke Colonie.

Niet alleen is het ulieden aanbevolen, om in burgerlijke twist-zaken regt te spreken tusschen den man en zijnen naasten, maar ook de handhaving van orde en inwendige veiligheid is ulieden toevertrouwd.

Zoo wel de schaal der geregtigheid, als het strafzwaard der wet, stel ik, op hoog bevel, in ulieder handen.

Ik behoef ulieden niet af te schetsen de wijze, hoe gijlieden met deze vertrouwde panden zult moeten omgaan.

Eerlijkheid, naauwgezetheid en gestrengheid, welke echter geene menschlievenheid behoeft te onderdrukken, zijn overal de deugden, welke eenen goeden regter tot sieraden strekken; — ik heb de zekerste verwachting, dat gijlieden deze deugden bezit en ook uitoefenen zult.

Hierdoor zult gijlieden u bestendig waardig maken de achting van uwe landgenooten, het vertrouwen van onzen geliefden koning, en voor u zelven zult gij steeds uw geweten tot getuige hebben bij den eeuwigen regter, aan wien gij éénmaal verantwoording van uwe daden zult moeten afleggen.

Mijn hartelijke wensch is, dat het uwe personen steeds welga; en uwe betrekkingen deelgenoten van uw geluk en voorspoed zijn mogen! — Verëert mij met uwe vertrouwelijke vriendschap, en maakt staat op de mijne”.

Het is niet onbekend, dat er nog heel wat conflicten geweest zijn vóór de administratieve macht het in praktijk bracht: „Geen politiek gezag zal zich men de administratie van de Justitie eenigszins mogen bemoeijen”.